

Vitenskapelig navn: *Elatine alsinastrum* L.

Norsk navn: **Kransevjeblom**

Familie: Elatinaceae – Evjeblomfamilien

Artsbeskrivelse

Kransevjeblom *Elatine alsinastum* er den største av evjeblom-artene som har vært registrert i Norge. I motsetning til de øvrige *Elatine*-artene har den en kraftig opprett stengel (figur 1) og kranstilte blad. Arten er amfibisk og opptrer med både overvanns- og undervannsskudd på samme plante (figur 2), og kan på grunn av vokseformen regnes til langskuddartene. I våtmarksområder har planten muligens bare overvannsskudd og opptrer dermed som helofytt (sumplante). Arten regnes som ettårig i Norden, men kan være flerårig lenger sør i Europa (Schou et al 2017).

Figur 1. Kransevjeblom *Elatine alsinastum* er en robust plante med kranstilte blad.

Foto: <https://www.inaturalist.org/photos/104920507> ©waldier, licensed under <http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Figur 2. Arten har ulike bladformer over og under vann. Undervannsbladene er linjeformete. Foto:

<https://www.inaturalist.org/photos/104920363> ©waldier, licensed under <http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Stengelen er 2-7 mm tykk og som regel ugreinnet. Overvannsbladene er korte og stive, har 3-5 nerver og sitter i kranser med 3-5 blad i hver krans (figur 3). Undervannsbladene er lengre og smalere med bare 1 nerve. Også de er kransstilte med 8-15 blad i hver krans. Undervannsbladene har et innhakk i spissen med en hydatode (åpning som skiller ut vann) (Jonsell & Karlsson 2010, Schou m.fl. 2017).

De 4-tallige blomstene er sittende eller har en svært kort stilk og sitter enkeltvis ved nodene på øvre del av stilken. Blomstene har 4 begerblad, 4 kronblad og 8 støvbærere (figur 4). Frukten er en rund, noe sammentrykket firerommet kapsel med mange små frø. De sylindriske frøene er 0,6-0,9 mm lange og neste rette eller svakt krummet (som hos *E. orthosperma*), med et ruteformet nettverk på overflaten. Totalt er det 17-21 ruter langs midtlinjen på hvert frø (Popiela m.fl. 2013, 2017).

Figur 3. Planten har bredere overvannsblad i toppen av stenglene. Foto:

<https://www.inaturalist.org/photos/111120277>
©fotis-samaritakis (licensed under <http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Figur 4. De små firetallsblomstene har hvitt krondekke.

Foto: <https://www.inaturalist.org/photos/111120258>
©fotis-samaritakis (licensed under <http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Økologi

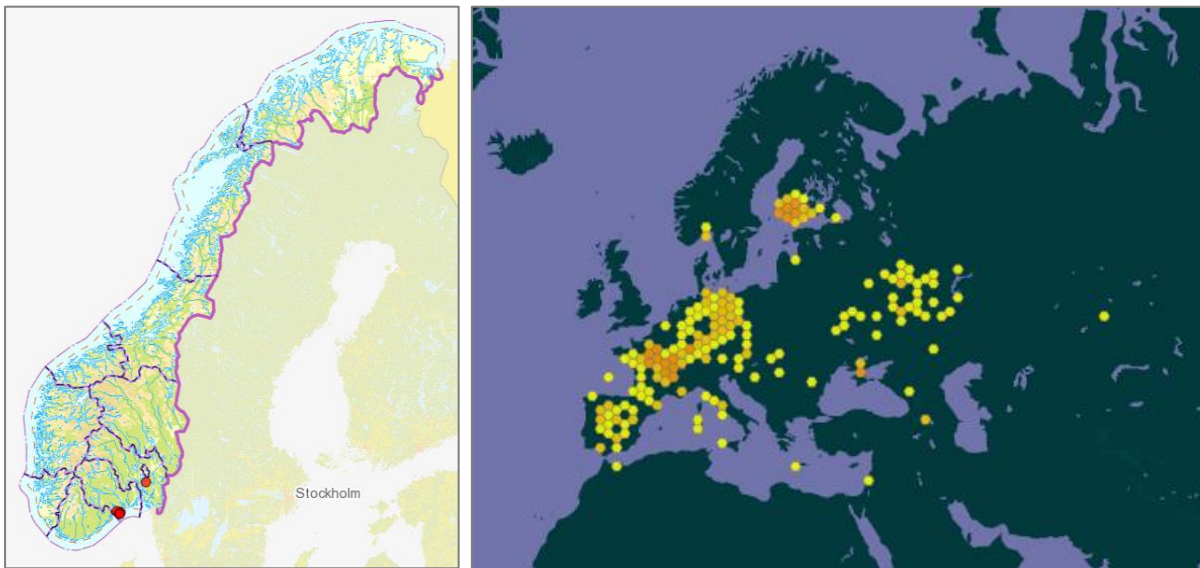
I Norge ble arten funnet i et tjern. Andre opplysninger om det norske habitatet har vi ikke. Ellers i Europa er den funnet i dammer eller på oversvømte strender og grunt vann (ut til 30-50 cm dyp) i innsjøer, på tilsvarende habitat som andre *Elatine*-arter (Popiela m.fl. 2013). Lokalitetene bør trolig ha åpen silt- og leirbunn med lite helofyttvegetasjon. Myrområder antas å være ugunstig for arten. I våtmarksområder kan arten forekomme med bare overvannsblad, mens den i innsjøer kan finnes bare med undervannsskudd eller både over- og undervannsblad.

Utbredelse

Kransevjeblom ble i perioden 1881-89 funnet i et kunstig tjern ved Kragerø, Studsdalstjern, hvor den antas å være innført (Lid og Lid 2005). Vi antar at tjernet er fylt igjen for lenge siden og det er ingen andre registreringer i Norge etter det. Opplysningen om en lokalitet i Ås kommune er svært usikker. Arten regnes som utgått i Norge.

Kransevjeblom har ca. 600 observasjoner i søndre del av Finland (Finlands artdatacenter, <https://laji.fi>) og er her regnet som sårbar (VU) (Finlands artdatacenter), mens den regnes som nær truet (NT) generelt i Europa (www.iucnredlist.org). Den er ikke funnet i Sverige. I Danmark ble den registrert i Fredriksberg i begynnelsen av 1800-tallet, men er ikke gjenfunnet i landet etter det (Schou et al 2017). Arten regnes som østlig i Norden (Påhlsson 1994).

Kransevjeblom finnes i store deler av Europa og i Russland (Popiela m.fl. 2013), men er forholdsvis spredt i hele utbredelsesområdet, noe som antyder av spredning med diasporer ikke er vanlig selv om habitatforholdene er gode. Arten kan være en relikte (Popiela m.fl. 2013) og det kan kanskje finnes frøbanker på tidligere lokaliteter. Området rundt tidligere funn av arten i Norge, bør i så henseende ettersøkes for arten.

Figur 3. Utbredelse av kransevjeblom i Norge (artskart.no, hentet 12.7.2021) (øverst) og i Europa (nederst) (gbif.org, hentet 13.07.2021). Forekomsten i Ås kommune er svært usikker (jfr. Elven m.fl. 2018).

Fremmed art

Arten vurderes som en fremmed art i Norge, men er ikke risikovurdert (Elven m.fl. 2018).

Hovedkjennetegn

- opprett og ugreina stengel over vann
- har ofte både overvannsblad og undervannsblad på samme plante
- bladene er kranstilte
- stive overvannsblad, 3-5 blad i hver krans
- undervannsbladene er lengre og smalere enn overvannsbladene, 8-15 blad i hver krans
- innhakk i spissen av undervannsbladene
- 4-tallige blomster i bladhjørnene
- sylindriske og svakt krummete frø

Forvekslingsarter

Den opprette stengelen og blader i krans skiller kransevjeblom fra de mye mindre øvrige evjeblom-artene. Kransevjeblom kan imidlertid på avstand minne om hesterumpe-artene *Hippuris* spp., som også har overvannsblad og undervannsblad på samme plante, men ser man nærmere etter er blomstene klart forskjellige. Planter med bare undervannsskudd kan være noe vanskeligere å skille

Referanse: Birna Rørslett og Marit Mjelde 2021. **Faktaark:** *Elatine alsinastrum* Kransevjeblom. Versjon 1. Fotoflora vannplanter. Norsk institutt for vannforskning.

fra hesterumpe-artene. De skiller først og fremst på bladspissen, kransevjeblom har et innhakk i toppen noe hesterumpe-artene ikke har.

Referanser

Elven R, Hegre H, Solstad H, Pedersen O, Pedersen PA, Åsen PA og Vandvik V (2018, 5. juni). *Elatine alsinastrum*, vurdering av økologisk risiko. Fremmedartslista 2018. Artsdatabanken. Hentet (2022, 5. januar)

fra <https://www.artsdatabanken.no/fab2018/N/979>

Lid, J. & Lid, D.T. 2005. Norsk flora. Det Norske Samlaget. 7. utg. ved Reidar Elven.

Jonsell, B., Karlsson, T. (eds.) 2010. Flora Nordica 6. Swedish Museum of Natural History. Stockholm.

Popiela, A., Łysko A., Białocka, B., Bihun, M.M., Sramkó, G., Staroń, Wieczorek & Molnár V., A. 2017: Seed morphometric characteristics of European species of *Elatine* (Elatinaceae). PeerJ. 2017: e3399 Published online 2017 May 31. DOI:10.7717/peerj.3399.

Popiela, A., Łysko A., Molnár A. 2013. Recent distribution of the Euro-Siberiansub-Mediterranean species *Elatine alsinastrum* L. (Elatinaceae). Acta Bot. Croat. 72 (2), 375–386.

Påhlsson, L. (ed.) 1994. Vegetationstyper i Norden. TemaNord 1994:665. Nordiska Ministerrådet, Köbenhavn.

Schou, J. C., Moeslund, B., Båstrup-Spohr, L., Sand-Jensen, K. 2017. Danmarks vandplanter. BFN's Forlag.